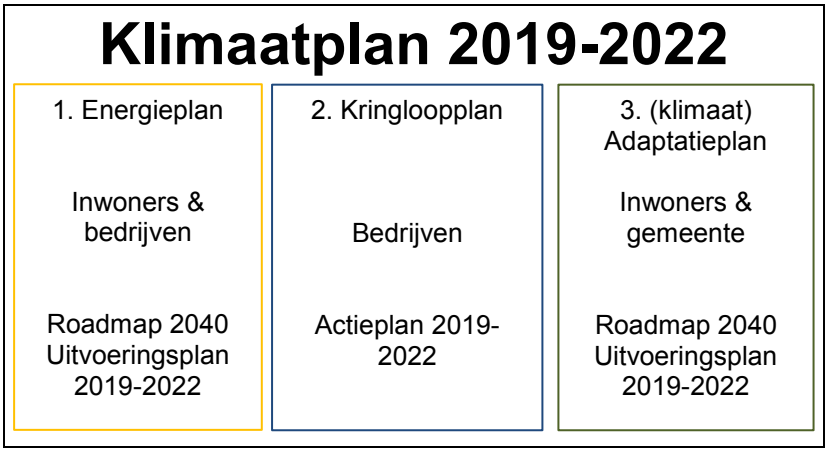
Plan van Aanpak
Klimaatplan Houten
2019-2022

Inleiding 2
1. Energieplan 3
2. Kringloopplan 5
3. Adaptatieplan 7
4. Gerelateerde onderwerpen 9
5. Planning 10

Inleiding

Duurzaamheid is van ons allemaal. In het collegeprogramma 2018-2022 komt dit duidelijk naar voren:

‘Het klimaatplan wordt de samenlevingsagenda voor duurzaamheid en zal uit drie delen beslaan. Eén deel voor elk van de grote duurzaamheidsthema’s: 1. Energietransitie, 2. Circulaire Economie, 3. Klimaatadaptatie. In het najaar van 2018 start het proces om tot een klimaatplan te komen. In het klimaatplan vertalen we de ambities voor 2040 uit het Milieubeleidsplan 2010 naar heldere doelstellingen en schetsen de tussenstappen daar naartoe.’

Het programma Duurzaam Houten 2016-2018 loopt af. Het klimaatplan is de opvolger hiervan. De gemeente wil bij het opstellen van het klimaatplan de samenleving nog meer te betrekken bij het meedenken over en de uitvoering van maatregelen voor een duurzamere samenleving. De gemeente kan dit aangrijpen om ook de eigen organisatie meer te verduurzamen en zo een voorbeeldfunctie op zich te nemen.

Het klimaatplan beslaat drie thema’s: Energietransitie, Circulaire Economie en Klimaatadaptatie. Voor elk thema komt er een eigen deelplan: 1. Energieplan, 2. Kringloopplan, 3. Adaptatieplan. Het opstellen van deze deelplannen zal niet synchroon lopen. Eerst zal de voornaamste focus liggen op de Energietransitie, daarna op Klimaatadaptatie en op de Circulaire Economie. Uiteraard kunnen in de gesprekken met stakeholders over één deelplan ook de andere thema’s ingebracht worden. Zeker daar waar de thema’s raakvlakken hebben. Idealiter versterken de thema’s elkaar en maken we geen tegenstrijdige keuzes.

Voor elk thema wordt beschreven hoe het proces waarin de ambities worden vertaald naar doelstellingen en concrete acties, kan worden vormgegeven. De processen richten zich voornamelijk op de verbinding met inwoners en bedrijven. Voor de thema’s energietransitie en klimaatadaptatie is het doel dat er aan het einde van het proces een roadmap voor de lange termijn (2040) ligt en een uitvoeringsprogramma voor de korte termijn (2022). De Circulaire Economie staat nog in de kinderschoenen. Daarom is het doel om hiervoor een actieplan te hebben waarin enkele concrete (eerste) acties opgezet worden.

De invulling van de roadmaps vraagt om een vertaling van de ambitie uit het Milieubeleidsplan naar strategische doelen voor de lange termijn met bijbehorende concrete (tussen)doelen. Voor het slagen van de uitvoeringsplannen is gedeeld eigenaarschap van essentieel belang, de gemeente is mede-eigenaar en geen hoofdeigenaar van het klimaatplan. Het klimaatplan zal dan ook een belangrijke basis moeten leggen voor een duurzame samenwerking in en met de Houtense samenleving. Ook binnen de organisatie van de gemeente Houten is gedeeld eigenaarschap van belang. Elke afdeling kan (en moet) een bijdrage gaan leveren aan een duurzamere samenleving.

1. Energieplan

De gemeente Houten wil werken aan een klimaat- en energieneutraal Houten in 2040. Dit past ook in de afspraken van het klimaatakkoord van Parijs (2015), het regeerakkoord (2017), het Interbestuurlijk Programma (IBP, 2018) en het daaruit voortvloeiende nationale klimaatakkoord (in wording).

De focus van het Energieplan zal liggen op elektriciteit, warmte ('van het aardgas af') en mobiliteit binnen de gemeentegrenzen. Andere onderwerpen met een grote invloed op uitstoot van broeikasgassen, zoals veeteelt en nationaal verkeer (binnenvaart, snelwegen en treinspoor) worden niet meegenomen. Deze liggen buiten de gemeentelijke invloedssfeer.

Voor en door iedereen

Inmiddels is duidelijk dat de huidige energietransitie van iedereen (burgers, bedrijven, organisaties, gemeenten) een flinke investering vraagt. Niet alleen financieel, maar ook op het gebied van kennis en gedrag. Daarom is het van belang dat deze partijen met elkaar in gesprek gaan om de kansen, bedreigingen en mogelijke acties te bespreken en vast te leggen.

Tevens is de gemeente betrokken bij de ontwikkeling van de regionale energiestrategie (RES). Het Energieplan brengt bij voorkeur de regionale energiestrategie en de wensen van de Houtense samenleving samen. Het opstellen van ons Energieplan loopt iets voor op de RES. Daarom kiezen we voor het Energieplan als uitgangspunt de opgave: energieneutraal voor het Houtens grondgebied. Eventuele wijzigingen daarin die uit de RES volgen, zullen meegenomen worden bij toekomstige herzieningen van het Energieplan.

Het proces

Duurzaamheid, en zeker de energietransitie gaat de hele samenleving aan: inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Dit zijn zowel grote als kleinere partijen. Grote partijen zijn bijvoorbeeld Stedin, Viveste en bouwbedrijven. Kleinere partijen zijn bijvoorbeeld lokale energiecoöperaties en –ambassadeurs, winkeliers en andere organisaties / initiatieven die al bezig zijn met de energietransitie. Om te komen tot een energieplan dat ook van die hele samenleving is, wordt een externe partij uitgenodigd dit te maken en het benodigde participatietraject te organiseren. De uitkomsten daarvan moeten input geven voor:

- de vertaling van de ambitie naar strategische doelen en concrete (tussen)doelen;
- het opzetten van een structurele samenwerkingsstructuur;
- een gezamenlijk uitvoeringsprogramma voor de periode tot en met 2022.

In de volgende drie stappen willen we samen met de inwoners en bedrijven bepalen op welke manier de Houtense samenleving vorm kan en wil geven aan de energietransitie.

Stap 1. Het Vergroten van de kennis over en urgentie van de energietransitie onder inwoners. Daarbij is het bieden van handelingsperspectief cruciaal. Daarvoor zullen we ook de beelden en behoeften van inwoners ophalen: waar zit hun focus, waar maken zij zich zorgen over, wat hebben ze nodig om mee te gaan in de energietransitie? Hiervoor zullen het burgerpanel en social media benut worden. Een verdieping van deze uitkomsten kan onderdeel zijn van stap 2.

Stap 2. Het gesprek aan gaan over de energietransitie in groepsverband en individueel met cruciale stakeholders (bijvoorbeeld de netbeheerder, energie-initiatieven of woningbouwvereniging). Vragen en thema's die hierbij aan de orde komen zijn: Wat zijn de strategische doelen voor 2040? Waar ligt de focus? Welke tussenstap(pen) willen we in 2022 gezet hebben? Welke scenario's zien we voor de periode 2022-2040? Welke projecten/goede ideeën liggen al "op de plank" om de volgend stappen te gaan zetten? Hoe gaan we daar in gezamenlijkheid uitvoering aan geven?

Stap 3. Het samenbrengen van deze afspraken in een uitvoeringsprogramma en daarvoor ondersteunende samenwerkingsstructuur voor de komende jaren. Idealiter leiden de gesprekken uit stap 2 tot concrete afspraken tussen de gemeente en andere partijen, en mogelijk ook tussen partijen onderling, die in het uitvoeringsplan kunnen worden opgenomen. Deze concrete afspraken bevatten wie doet wat, wanneer en hoe? Bijvoorbeeld: De gemeente maakt met de Houtense samenleving in 2019 een warmteplan waarin staat hoe Houten van het aardgas af gaat.

Gemeentelijke inzet

De energietransitie vormt op dit moment al een belangrijke focus in de werkzaamheden van het team duurzaamheid. Daarnaast is de gemeente al in gesprek over de energietransitie met verschillende partijen. Om tot het Energieplan te komen kan bovendien van al bestaande informatie gebruik worden gemaakt. Denk aan de bestaande monitoring, het TNO-rapport voor de Kromme Rijnstreek en straks de energieanalyse voor de RES. Bovendien wordt het huidige programma Duurzaam Houten nu geëvalueerd met het oog op leerpunten voor Klimaatplan.

Voor de totstandkoming van het energieplan zullen de medewerkers van het team duurzaamheid meedraaien in de organisatie van het totstandkomingsproces. De programmamanager is de opdrachtgever voor het externe bureau dat het energieplan maakt. Teamleden zijn aanwezig bij de gesprekken en zullen bijdragen aan de vertaling en inhoudelijke verdieping van de uitkomsten. De aanwezigheid van de wethouder(s) is in ieder geval op een aantal centrale en/of cruciale momenten aan de orde.

2. Kringloopplan

In het collegeprogramma 2018-2022 zijn flink wat ambities geformuleerd op het gebied van de circulaire economie:

'Voor de circulaire economie zullen we in overleg met vooral het bedrijfsleven en maatschappelijke initiatieven zoals het Repair Café zoeken naar lokale kansen om materialenkringlopen meer te sluiten.'

'Daarbij blijven we onze (klassieke) rol als aanbesteder en inzamelaar van het huishoudelijk afval benutten om de circulaire economie aan te jagen. Bijvoorbeeld door een nog hoger percentage afvalscheiding en in het nieuwe inkoop beleid te kiezen voor "circulair, tenzij...".'

Circulariteit staat, vergeleken met de energietransitie en klimaatadaptatie, nog in de kinderschoenen, zowel in Houten als landelijk. Er zijn minder concrete stappen genomen en er is minder kennis over circulariteit. Intern bij de gemeente Houten hebben we tot nu toe vooral met pilots gewerkt. Dit maakt het lastig om een roadmap of uitvoeringsplan circulaire economie voor Houten te ontwerpen. Daarom wordt voor dit thema ingezet op een actieplan circulaire economie. Zo kunnen we ervaring opdoen met circulariteit én laten zien wat er mogelijk is.

Voor en door bedrijven

In het kringloopplan ligt de focus op bedrijven. De reden hiervoor is dat bedrijven eerder in de (lineaire) productieketen zitten dan inwoners in hun rol als consument. Bovendien staan bedrijven (winkeliers) rechtstreeks in contact met de inwoners als consument. Dit sluit ook aan bij het collegeprogramma 2018-2022 waarin staat:

'We […] helpen hen [duurzame en sociale ondernemers] om zich hier te vestigen en stappen te zetten op het gebied van duurzaamheid en circulaire economie.'

'Vanuit het keten-denken stimuleren we voorts Houtense ondernemers om zelf ook de lokale markt, waar mogelijk, te betrekken bij hun inkopen […]'.

Op de verbinding met inwoners zal zeer beperkt worden ingezet omdat de gemeente hier vooral invloed heeft op het einde van de productieketen, namelijk afval scheiden en verwerken. Hier is in 2017-2018 al een grote stap gemaakt door de invoering van de vierde kliko en is belegd bij ozne collega's van BOR.

Het proces

Bij de circulaire economie ligt de focus op het betrokken krijgen van bedrijven. Daarnaast zullen in het traject voor het energieplan met inwoners ook kansen voor de circulaire economie geïdentificeerd worden. Uiteraard zal de gemeente ook intern inventariseren welke bijdrage zij zelf kan doen aan de circulaire economie, met name via (circulaire) inkoop en afvalinzameling. De gesprekken met bedrijven over de circulaire economie willen we als volgt opzetten:

Stap 1. Het stimuleren van diverse bedrijven om mee te werken aan de circulaire economie. Te beginnen door circulaire economie bij al bestaande bijeenkomsten ter sprake te brengen. Ook zal via bestaande ondernemersverenigingen, zoals koepelvereniging Ondernemend Houten, het OKK (Ondernemersvereniging Kleine Kernen) en het IKH (Industrieel Kontakt Houten). De DO!-challenge is ook zeer geschikt om onze plannen voor te leggen. Het doel is om ook bedrijven betrokken te krijgen anders dan de gebruikelijke duurzame voortrekkers.

Stap 2. Het gesprek aan gaan, in groepsverband en met individuele bedrijven, over de mogelijkheden die zij hebben. Uitgangspunt is om de gesprekken sectorgericht te voeren met bijvoorbeeld vastgoedeigenaren, supermarkten, agrariërs, winkeliers en horeca. Daarnaast zullen uiteraard gesprekken plaatsvinden met intrinsiek gemotiveerde bedrijven.

Stap 3. Het samenbrengen van deze afspraken in een actieplan Kringlopen 2019-2022. De afspraken die uit de gesprekken komen, omvatten acties voor het bedrijf en de ondersteuning die daarbij nodig is, mogelijk vanuit de gemeente.

Parallel aan stap 1 en 2 wordt contact gezocht met de Economic Board Utrecht (EBU) en Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen Nederland (MVO-NL). Het doel hiervan is om gebruik te maken van al bestaande kennis en voorbeelden en om te kijken of bedrijven en de gemeente kunnen aansluiten bij bestaande initiatieven.

Inwoners

Gesprekken met inwoners zullen beperkt worden gevoerd. Deze gesprekken worden op kleine schaal georganiseerd wanneer ook de gesprekken voor de energietransitie worden gevoerd. Verder wordt de circulaire economie meegenomen in de communicatiestrategie en planning van team Duurzaamheid.

Gemeentelijke inzet

Het maken van het Kringloopplan is een gezamenlijke activiteit van de medewerkers duurzaamheid en de medewerkers economie, waarbij duurzaamheid de trekker is. De gesprekken met de inwoners liften mee op het proces dat wordt georganiseerd voor het deel over de energietransitie. Uiteraard zal – indien nodig - ook de samenwerking met andere afdelingen worden opgezocht.

De gemeentelijke organisatie

In de gemeentelijke organisatie gebeurt al het één en ander op het gebied van circulariteit:

- De gemeentelijke organisatie zet vooral in op circulair inkopen. De doelstelling voor 2016-2018 was om tien circulaire inkopen te doen. Deze doelstelling wordt zeer waarschijnlijk gehaald.
- Bij de sloop van de Mozaïekschool zijn nog bruikbare onderdelen verloot, en soms zelfs verkocht, door de sloper. Hierdoor geïnspireerd wordt nu ook basisschool Wegwijzer/Den Oord circulair gesloopt.
- De pilot circulaire verf is van start.
- Drie collega's hebben deelgenomen aan de Circulaire Inkoop Academie.
- Een hoog percentage afvalscheiding is behaald door de inwoners van Houten met de invoering van de vierde kliko.

Deze ervaringen zijn een goede basis voor het intensiveren van de inzet op het stimuleren/aanjagen van de circulaire economie in Houten en omgeving. Hiervoor zal binnen de gemeente met collega's eenzelfde soort gesprekken gevoerd worden als met bedrijven en ook afspraken gemaakt worden over wie welke actie op zich neemt om de gemeentelijke organisatie meer circulair te maken.

3. Adaptatieplan

Klimaatadaptatie is het derde deelplan van het Klimaatplan 2019. In het programma Duurzaam Houten 2016-2018 is klimaatadaptatie ook een speerpunt. De doelstelling voor klimaatadaptatie is dat Houten in 2040 klimaatproof is.

Klimaatadaptatie richt zich op hittestress, droogte, wateroverlast, waterveiligheid en waterkwaliteit. Voor de eerste vier thema's zijn de afgelopen jaren stresstesten uitgevoerd binnen de Coalitie Ruimtelijke Adaptatie (CRA). Het Adaptatieplan zal zich voornamelijk richten op het klimaatbestendig maken van het stedelijk gebied. De invloed van de gemeente op het landelijk gebied is beperkt; ongeveer 5% daarvan is van de gemeente. Tevens is hier minder wateroverlast en hittestress, omdat het water makkelijker kan wegvloeien en de omgeving groener is. Ook in de aanpassing van bijvoorbeeld de agrarische sector aan de klimaatverandering neemt de gemeente geen trekkersrol.

Het doel is om aan het einde van dit proces een roadmap en een (eerste) uitvoeringsplan te hebben. De roadmap beschrijft wat wij onder een klimaatproof Houten verstaan (strategische doelen) en welke stappen er in grote lijnen genomen moeten worden om te zorgen dat Houten in 2040 klimaatproof is. Het uitvoeringsplan zal bestaan uit concrete acties die van 2019-2022 uitgevoerd/gestart gaan worden. Het nu op te stellen Adaptatieplan moet ook het plan worden dat de gemeente in het kader van het Deltaprogramma verplicht is op te stellen.

Huidig beleid

Landelijk is op Prinsjesdag 2017 het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie gepresenteerd. De kern van het Deltaplan zijn de zeven ambities voor een water robuuste en klimaatbestendige inrichting van Nederland. De zeven ambities zijn weergegeven in onderstaande tabel:

Zeven ambities uit het Deltaplan	Doelstelling voor de gemeente Houten
Kwetsbaarheid in beeld brengen	Voor 2025
Risico dialoog voeren en strategie opstellen	
Uitvoeringsagenda opstellen	
Meekoppel kansen benutten	Klimaatproof voor 2040
Reguleren en borgen	
Handelen bij calamiteiten	
Stimuleren en faciliteren	

Ook is de gemeente Houten aangesloten bij de Coalitie Ruimtelijke Adaptatie (CRA). Dit is een samenwerkingsverband van de HDSR, de VRU, de Provincie Utrecht en zes gemeenten. De CRA is gericht op samenwerking en kennis ontwikkeling en ondersteunt het borgen van ruimtelijke adaptatie in het beleid en plannen van de betrokken partners. Voor het Adaptatieplan wordt dan ook veel kennis en voorbeelden gehaald uit de CRA.

Voor en door iedereen

De helft van het stedelijk gebied is eigendom van de gemeente, de andere helft is van bewoners en bedrijven. De openbare ruimte, het deel in eigendom van de gemeente, wordt door de afdeling Beheer Openbare Ruimte klimaatadaptief gemaakt. Zij maakt hierbij o.a. gebruik van het Deltaprogramma en van het WRP. Voor een klimaatproof Houten is ook de samenwerking met bedrijven en inwoners van belang, omdat de helft van het stedelijk gebied in particulier bezit is. De voornaamste vraag zal zijn: hoe kan klimaatadaptief worden omgegaan met de fysieke buitenruimte in de stedelijke omgeving? Hierin kan ook verbinding worden gemaakt met biodiversiteit.

Het proces

De gemeente heeft bij klimaatadaptatie een belangrijke rol als het gaat om de afstemming tussen de regionale/landelijke opgaven, zoals watermanagement, en de (zeer) lokale opgaven, zoals lokale overstromingen of hittestress.

Daarom is het van belang dat de gemeente in afstemming met de grotere stakeholders de hoofdlijnen uitzet, zoals HDSR, regiogemeenten, CRA, Winnet, VRU, STOWA, Provincie Utrecht en Rijkswaterstaat. Voor de invulling hiervan zal het gesprek worden aangegaan en de samenwerking worden opgezocht met de inwoners en bedrijven.

Stap 1. Het vaststellen van een werkbare definitie van klimaatproof. Hiervoor gaan betrokken beleidsmedewerkers van BOR en RO met elkaar en met de grotere stakeholders en experts op dit gebied in gesprek.

Stap 2. Het ontwikkelen van een roadmap met dezelfde partijen. Hierin staat in grote lijnen wat er moet gebeuren om in 2040 klimaatproof te zijn en welke kosten en baten hieraan verbonden zijn. Bij de ontwikkeling van deze roadmap kan ook betrokken inwoners om input worden gevraagd.

Stap 3. Het opstellen van een uitvoeringsplan 2019-2022. Het uitvoeringsplan bestaat uit de te nemen maatregelen en hun kosten en baten. Een deel van het uitvoeringsplan zal opgepakt moeten worden door de gemeente zelf in verband met de openbare ruimte die zij beheert. Het andere deel zal betrokkenheid van de inwoners van Houten vragen. De gesprekken met inwoners kunnen gelijktijdig met de gesprekken over de energietransitie worden gevoerd. De uitkomsten van deze gespreken en de eerder geleverde input van stakeholders moet concrete handvatten bieden voor inwoners om hun buitenruimte klimaatadaptief te maken.

Gemeentelijke inzet

De ambtelijke input zal voornamelijk komen vanuit BOR, de RO-gebiedsmanagers en team duurzaamheid. De input bestaat uit het aanleveren van informatie en contacten, en uit deelname aan de werkgroep. De regie voor het opstellen en uitvoeren van Adaptatieplan komt te liggen bij het Programma Fysieke leefomgeving (*voorstel*).

De consultatie van inwoners voor dit deelplan wordt gecombineerd met het Energieplan. Welke onderwerpen daarbij exact aan de orde (kunnen) komen, zal in overleg bepaald worden.

Het is nog onbekend hoe de uitvoering van de maatregelen gefinancierd kunnen worden. Veel maatregelen voor klimaatadaptatie dienen meerdere doelen. Onderdeel van het Adaptatieplan is dan ook een dekkingsvoorstel voor het uitvoeringsplan. Uitgangspunt is dat alleen wateroverlast gerelateerde maatregelen gedekt kunnen worden uit de rioolheffing.

4. Gerelateerde onderwerpen

Een aantal onderwerpen hebben raakvlakken met het klimaatplan. Deze onderwerpen zijn om één of beide van onderstaande redenen niet meegenomen in het klimaatplan:

1. Er is geen directe input of medewerking nodig van de samenleving
2. Het onderwerp is elders in de gemeentelijke organisatie geborgd

Voor alle onderwerpen geldt wel dat er een nauwe samenwerking bestaat met het team duurzaamheid. Tevens zal team duurzaamheid ook betrokken worden bij het opstellen van nieuw beleid en waar nodig ook in de uitvoering.

Afval

Het verminderen van afval, het hoogwaardiger hergebruiken van afval en opzoek gaan naar alternatieve oplossingen zijn belangrijke onderwerpen van de circulaire economie. Afval is echter al goed belegd binnen de gemeente, en de samenleving wordt door middel van pilots betrokken.

Mobiliteit

Ten opzicht van het huidige Programma Duurzaam Houten komt duurzame mobiliteit als apart duurzaamheidthema te vervallen. Dit wordt geborgd in het reguliere mobiliteitsbeleid en parkeerbeleid. Daar waar er raakvlakken zijn met de energietransitie (elektriciteit) wordt dit meegenomen in het Klimaatplan (als kans/parallelle ontwikkeling).

Gemeentelijk vastgoed

De gemeente heeft een aantal gebouwen in haar beheer, zoals het gemeentehuis en sporthallen, en is op verschillende wijze betrokken bij bijvoorbeeld scholen en andere gebouwen met een publieke functie. Voor de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed zal door PBA een Duurzame meerjaren onderhoudsplan (DMJOP) worden opgesteld.

Inkopen

Bij het doen van inkopen wordt duurzaamheid steeds vaker standaard meegenomen, dit blijkt ook duidelijk uit het huidige inkoopbeleid en het conceptbeleid. Het is een afweging van de gemeentelijke organisatie op welke wijze diensten, leveringen en werken er worden afgenomen. Indien nodig betrekt de inkoper hierbij de betreffende inwoners.

Omgevingsvisie

De opwekking van duurzame energie zal ook ruimte vragen van het buitengebied van Houten. Hier moet rekening mee gehouden worden in verband met het agrarische landschap en de natuur.

Eigen bedrijfsvoering

Het huidige programma Duurzaam Houten 2016-2018 omvat ook doelen voor de eigen organisatie en voor de gemeentelijke taken. Om de voorbeeldfunctie van de gemeentelijke organisatie te verhelderen wordt er ook een plan opgesteld om de gemeentelijke organisatie te verduurzamen. Dit omvat niet het gemeentelijk vastgoed.

5. Planning

Wij gaan ervan uit dat voor de zomer het participatieproces voor het gehele Klimaatplan is afgerond. Dan kan het Klimaatplan uiterlijk op 28 augustus 2019 in het college kan worden vastgesteld en op 2 oktober in de raad besproken en vastgesteld worden. Tijdens het proces zullen college en raad geïnformeerd worden over de voortgang en tussenresultaten. Te starten met een collegebrief na afronding van de aanbestedingsprocedure.

Voorbereiding Klimaatplan Houten	
Aanbestedingsprocedure	Oktober – half november 2018
Start externbureau	Eind november 2018
Start duurzaamheidscampagne (opwarmer)	November/december 2018
Energieplan	
Particpatietraject	Januari t/m april 2019
Verwerken resultaten, schrijven plan	April t/m juni 2019
Vaststellen door college	Juli 2019
Kringloopplan	
Kringlopen benoemen bij bestaande/geplande bijeenkomsten	Per direct
Sectorgerichte gesprekken met bedrijven (zoveel mogelijk aansluiten bij bestaande structuren)	Maart t/m mei 2019
Actieplan schrijven	Juni 2019
Vaststellen door college	Juli 2019
(Klimaat)adaptatieplan	
Definitie klimaatproof	Januari-februari 2019
Gesprekken inwoners (als onderdeel van gesprekken over energieplan)	Januari t/m april 2019
Ontwikkelen roadmap & uitvoeringsprogramma	Maart t/m juni 2019
Vaststellen door college	Juli 2019